

İYİLEŞMEMİŞ YARA: ROMA KATOLİK KİLİSESİ'NDE CİNSEL İSTİSMAR KRİZİ (TARİHSEL VE KURUMSAL BİR ANALİZ)

Duygu METE DOĞAN*

Makale Bilgisi

Makale Türü: Araştırma Makalesi, **Geliş Tarihi:** 02 Mart 2026, **Kabul Tarihi:** 07 Mayıs 2026, **Yayın Tarihi:** 26 Haziran 2026, **Atf:** Mete Doğan, Duygu. "İyileşmemiş Yara: Roma Katolik Kilisesi'nde Cinsel İstismar Krizi (Tarihsel ve Kurumsal Bir Analiz)". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 26/2 (Haziran 2026): 1003-1030.

DOI: 10.33415/daad.1901220

Öz

Bu çalışma, Roma Katolik Kilisesi'nde din adamları tarafından gerçekleştirilen çocuklara yönelik cinsel istismar olgusunu tarihsel ve kurumsal boyutlarıyla analiz ederek söz konusu krizin neden yapısal bir sorun olarak devamlılık arz ettiğini açıklamayı amaçlamaktadır. Kilise'nin uzun süre istismarı bireysel günah ve ahlaki sapma çerçevesinde ele almasının yanı sıra gizlilik kültürü ve kurumsal itibarın korunmasına öncelik veren yaklaşımı mağdur odaklı adalet mekanizmalarının gelişimini engellemiştir. Yirmi birinci yüzyılın başında *Boston Globe* gazetesinin Kilise içindeki istismara ilişkin haberleri, sorunun bireysel veya yerel bir mesele olmanın ötesinde kurumsal ve küresel bir nitelik taşıdığını ortaya koymuştur. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizine dayanan bu araştırma, konuya ilişkin papalık söyleminde günah merkezli yaklaşımdan mağdur odaklı çerçeveye doğru bir dönüşüm yaşandığını göstermektedir. Bununla birlikte, Kilise'nin meseleye yönelik reform çabalarının büyük ölçüde dışsal baskılarla şekillendiği ve kurumsal şeffaflık ile hesap verebilirliğin sınırlı kaldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Çalışma, krizin Kilise'nin ahlaki otoritesi ve kurumsal meşruiyeti açısından devam eden bir sınav niteliğini koruduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Roma Katolik Kilisesi, Din adamları, Cinsel istismar, Boston Globe.

* Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Dinler Tarihi Anabilim Dalı, Erzincan/Türkiye, .duygu.mete@erzincan.edu.tr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6261-5428>.

The Unhealed Wound: The Sexual Abuse Crisis in the Roman Catholic Church (A Historical and Institutional Analysis)

Duygu METE DOĞAN*

Article Information

Article Types: Research Article, **Received:** 02 March 2026, **Accepted:** 07 May 2026, **Published:** 26 June 2026, **Cite as:** Mete Doğan, Duygu. "The Unhealed Wound: The Sexual Abuse Crisis in the Roman Catholic Church (A Historical and Institutional Analysis)". *Journal of Academic Research in Religious Sciences* 26/2 (June 2026): 1003-1030.

DOI: 10.33415/daad.1901220

Extended Abstract

This article aims to reveal why the crisis of child sexual abuse perpetrated by clergy within the Roman Catholic Church remains an unresolved structural problem, examining its historical and institutional dimensions. Throughout the Church's history, sexual abuse has long been framed as individual sin, moral decay, or infidelity to a vow of celibacy. This approach has delayed public justice for abusers and led to the systematic invisibility of victims. In particular, the principle of secrecy, hierarchical closure, and concerns about institutional reputation have caused abuse cases to remain within internal disciplinary mechanisms for many years. Documents uncovered by the Boston Globe's Spotlight team in the early 21st century demonstrated that abuse was not an isolated or local anomaly; rather, it was a global crisis linked to the Church's hierarchical structure, culture of secrecy, and institutional reflexes. These revelations profoundly questioned the moral authority and social legitimacy of the Catholic Church, bringing the discussion of sexual abuse back to the forefront in a holistic manner across theological, legal, and institutional levels. This study examines how the Church's historically adopted culture of secrecy, hierarchical closure, and prioritization of institutional reputation have systematically hindered the development of victim-centered crisis management. The research relies on document analysis techniques within a qualitative methodology. In this context, papal letters and speeches, canonical legal texts, council decisions, independent investigative reports, and academic literature have been critically examined. The study primarily analyzes

* Dr. Assistant Professor, Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Theology, Department of Philosophy and Religious Studies, Division of History of Religions, Erzincan/Turkey, .duygu.mete@erzincan.edu.tr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6261-5428>.

the structural and institutional factors that perpetuate abuse and examines the Church hierarchy's responses to crises within a historical context. Furthermore, by examining the transformation in papal discourse from the twentieth century onwards, it reveals that abuse evolved from a theological framework of "sin" to a victim-centered and legal concept of "crime." The study's findings demonstrate that the Roman Catholic Church's response to the sexual abuse crisis evolved over time from a discourse of moral condemnation and individual sin to a more institutional and legal framework. This transformation was largely shaped by external dynamics such as media pressure, victim organizing, and state investigations, rather than by an internal institutional accounting within the Church. However, institutional secrecy practices, differences in implementation among local churches, and reluctance towards civic oversight mechanisms remain major factors limiting the evolution of these reforms into a structural transformation and the restoration of social trust.

In conclusion, the study reveals that the sexual abuse crisis in the Catholic Church is not a historically closed issue but an ongoing test of the Church's moral authority and institutional legitimacy. It emphasizes that genuine healing is only possible through the simultaneous implementation of transparency, accountability, and victim-centered church practices.

Keywords: History of religions, Roman Catholic Church, Clergy, Sexual abuse, Boston Globe.

Giriş

db | 1005

Roma Katolik Kilisesi'nde din adamları tarafından gerçekleştirilen cinsel istismar vakaları, erken dönemlerden itibaren birtakım Kilise dokümanında bahsedilen bir mesele olmakla birlikte XX. yüzyılda özellikle medyanın konuya ilgisiyle kamusal ve kurumsal bir krize dönüşmüştür. Nitekim Kilise'nin ilk dönemlerinden modern döneme kadar tarihlenen bazı dokümanlar ve arşiv belgelerinde rahiplerin cinsel suistimallerine ilişkin birtakım kayıtların varlığı bu durumu teyit etmektedir. Ancak bu vakalar, genellikle kamusal alana taşınmadan Kilise'nin kendi içindeki disiplin mekanizmalarıyla ele alındığı için din adamlarının cezai sorumluluğu ve yaptırımlar da Kilise hukuku kapsamında belirlenmiştir. XX. yüzyılla birlikte çocuk hakları anlayışındaki gelişmeler, psikoloji alanındaki çalışmaların ilerlemesi ve medyanın artan etkisiyle birlikte Kilise içerisinde yaşanan cinsel istismar vakaları giderek daha fazla kamuoyu etkisi yaratmaya başlamıştır. Cinsel istismar vakalarının medyaya yansımalarının ardından Amerika Birleşik Devletleri¹ başta olmak üzere İrlanda², Avust-

¹ William V. D'Antonio vd., *American Catholics Today: New Realities of Their Faith and Their Church* (Lanham: Rowman & Littlefield, 2007), 68-70.

² İrlanda, bilinen en fazla istismar vakası sayısı ABD'den sonra ikinci sırada yer almaktadır. İrlanda'daki Katolik din adamları tarafından yapılan istismara ilişkin kapsamlı soruşturma neticesinde 2009 yılında yayımlanan Ryan Raporu'nda görüşülen tanıkların %90'ının fiziksel istismara, neredeyse yarısının ise cinsel istismara ma-

ralya³ ve çeşitli Avrupa ülkeleri (Almanya⁴, Belçika, Hollanda⁵, Fransa, İspanya, İtalya,⁶ Malta, İsviçre, Avusturya) ile Kanada⁷, Güney Afrika ve Polonya⁸ gibi farklı coğrafyalarda da gerçekleşen istismar vakaları gün yüzüne çıkmaya başlamıştır.

1984-1985 yıllarında Louisiana/Lafayette Piskoposluğu'nda görev yapan rahip Gilbert Gauthe hakkında açılan ceza davası⁹ ve 2002 yılında

ruz kaldığı ifade edilmiştir. Cinsel istismarı araştıran bir başka soruşturma sonucu yayımlanan Murphy Raporu'nda da 1975-2004 yılları arasında çocuklara yönelik cinsel istismar iddiaları kapsamında seçilen vakaların 46'sında, söz konusu din görevlilerinin toplam 320 çocuğun cinsel istismarına karıştığı bilgisine yer verilmiştir. Marie Keenan, *Child Sexual Abuse and the Catholic Church: Gender, Power, and Organizational Culture* (Oxford: Oxford University Press, 2012), 19-20.

³ Avustralya'daki istismar vakalarına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Chris McGillion - Damian Grace, *Reckoning: The Catholic Church and Child Sexual Abuse* (Adelaide: ATF Press, 2014), 3-23.

⁴ 2018 yılı Eylül ayında Alman Piskoposlar tarafından sızdırılan bir rapor, binlerce çocuk istismarı vakasının yanı sıra uzun süredir örtbas edilenlerin ve Kilise kayıtlarının tahrif edildiğine dair belirtilerin varlığından bahsetmektedir. Raporda 1946'dan bu yana 3.677 çocuğun 1.670 din adamı tarafından mağdur edildiğini ortaya koyan bir suiistimal geçmişinden söz edilmektedir. Geoffrey Robinson, *For Christ's Sake: End Sexual Abuse in the Catholic Church for Good* (Mulgrave: Garratt Publishing, 2018), 5.

⁵ Hollanda'da Kilisedeki istismar olaylarını incelemek için kurulan kurul, 2011 yılında yayımladığı raporda 1945'ten beri en az 800 rahibin reşit olmayanlara cinsel istismarda bulunduğunu ve 2000 mağdurun istismarı bildirmek için başvurduğunu belirtmiştir. Karen J. Terry, "Child Sexual Abuse within the Catholic Church: A Review of Global Perspectives", *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice* 39/2 (2015), 149.

⁶ ABD, Avustralya, Birleşik Krallık ve Avrupa'da rahiplerin gerçekleştirdiği cinsel istismar davalarına ilişkin soruşturma komisyonlarının raporları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Virginia Miller, *Child Sexual Abuse Inquiries and the Catholic Church: Reassessing the Evidence: Second Edition, Revised and Expanded* (Florence: Firenze University Press, 2025), 24-215.

⁷ Kanada'da Katolik din adamları tarafından gerçekleştirilen en yaygın cinsel istismar vakaları 1988'de Newfoundland eyaletinde kayda geçmiştir. 1970 ve 1980'li yıllar boyunca, Mount Cashel yetimhanesindeki Christian Brothers (Hıristiyan Kardeşler) dini tarikatının üyelerinin 300'den fazla çocuğu istismar ettiği iddia edilmiştir. Keenan, *Child Sexual Abuse and the Catholic Church*, 18; Terry, "Child Sexual Abuse within the Catholic Church", 146.

⁸ Mart 2019 tarihli raporuna göre 1990-2018 yılları arasında 382 cinsel istismar vakası rapor edilmiştir. Raporda mağdurların 198'i 15 yaşın altında, 184'ü ise 15 yaşın üzerinde olduğu belirtilmiştir. Ayrıca raporda mağdurların çoğunluğunun erkek (%56) olduğu, %38'inin ise kızlardan oluştuğuna dikkat çekilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Marcin Przeworski, "Counteracting Sexual Abuse in the Catholic Church: the System in Poland", *The Person and the Challenges* 12/1 (2022), 137-155; Anna Wilk, "Is the Catholic Church Liable for Damage Caused by Pedophile Priests?", *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Finansów i Prawa w Bielsku-Białej* 23/2 (2019), 61-68.

⁹ Gauthe vakası olarak kayıtlara geçen bu olay, bir Roma Katolik rahibinin çocuklara yönelik cinsel istismarının ilk kez ulusal düzeyde kamuoyunun gündemine taşınması

Boston Globe gazetesinin araştırmacı “Spotlight” ekibi tarafından yayımlanan haber dizisi, bu krizin küresel boyutta görünürlük kazanmasında belirleyici rol oynayan önemli gelişmeler olarak değerlendirilmektedir.¹⁰ Yapılan haberlerde istismarda bulunan rahiplerin Kilise tarafından görevden alınmak yerine farklı bölgelere gönderilerek bir anlamda korunduğuna dikkat çekilmiştir.¹¹

Yapılan haberlerle birlikte hukuki, pastoral ve kurumsal boyutlara sahip olduğu görülen bu krizin etkileri, çocuk koruma politikaları, kurumsal sorumluluk anlayışı ve mağdur hakları gibi alanlarda küresel ölçekte birtakım tartışmalara yol açmıştır. Ülkemiz açısından bakıldığında, Katolik nüfusun sınırlı olması nedeniyle mesele genellikle dışsal bir sorun olarak algılanmakla birlikte, bu vakalar dinî kurumlarda otorite, kutsallık ve hesap verebilirlik ilişkilerinin nasıl işlediğine dair karşılaştırmalı analizler açısından önemli bir örneklem sunmaktadır. Bu yönüyle Katolik Kilisesi bağlamında yaşanan istismar krizi, yalnızca belirli bir dinî geleneğe özgü bir sorun olmaktan ziyade modern toplumlarda dinî kurumların şeffaflık ve sorumluluk sınavını anlamak bakımından da dikkate değer bir inceleme alanı oluşturmaktadır.

db | 1007

Buradan hareketle inceleme konusu yapılan çalışmanın temel problemi, tarihsel süreçte Roma Katolik Kilisesi'nin cinsel istismar krizine verdiği kurumsal yanıtların mağdurların adalet, tanınma ve iyileşme taleplerini merkeze almakta neden uzun süre yetersiz kaldığını açıklamaktır. Bu kapsamda öncelikle istismarın ortaya çıkmasına ve süreklilik kazanmasına zemin hazırlayan yapısal, teolojik ve psikososyal etkenler incelenecektir.

bakımından literatürde önemli bir örnek olarak değerlendirilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Keenan, *Child Sexual Abuse and the Catholic Church*, 17; Mary Gail Frawley-O'Dea, *Perversion of Power: Sexual Abuse in the Catholic Church* (Nashville: Vanderbilt University Press, 2007), 1-3; Kathleen McChesney - Thomas G. Plante (ed.), *Sexual Abuse in the Catholic Church: A Decade of Crisis, 2002-2012* (Santa Barbara: Praeger, 2011), 11; Thomas G. Plante, “Conclusion: Sexual Abuse Committed by Roman Catholic Priests: Current Status, Future Objectives”, *Bless Me Father for I Have Sinned: Perspectives on Sexual Abuse Committed by Roman Catholic Priests*, ed. Thomas G. Plante (London: Praeger, 1999), 114; Mayo Moran, “Cardinal Sins: How the Catholic Church Sexual Abuse Crisis Changed Private Law”, *SSRN Electronic Journal* XXI/95 (2019), 102.

¹⁰ Boston Globe, “Church allowed abuse by priest for years”, (2002), (Erişim 29 Ocak 2026).

¹¹ Investigative Staff of the Boston Globe, *Betrayal: The Crisis in the Catholic Church* (New York: Back Bay Books, 2015); Michael Rezendes, “Scandal: The Boston Globe and Sexual Abuse in the Catholic Church”, *Sin against the Innocents: Sexual Abuse by Priests and the Role of the Catholic Church*, ed. Thomas G. Plante (London: Praeger, 2004), 1-3; Frawley-O'Dea, *Perversion of Power*, 194-195.

Ardından Kilise yönetiminin krize verdiği tepkiler, son dönem papalık belgeleri üzerinden karşılaştırmalı biçimde ele alınacaktır. Son olarak, istismarın Kilise ve mağdurlar üzerindeki etkilerine değinilerek bu kapsamda kuruma yöneltilen eleştiriler ve çözüm önerileri tartışılacaktır. Bu yönüyle çalışma, Katolik Kilisesi'ndeki cinsel istismar olgusunu tarihsel süreç içinde değişen teolojik ve kurumsal söylemler bağlamında bütüncül ve karşılaştırmalı bir perspektifle incelemeyi amaçlaması bakımından literatüre özgün bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

1. Cinsel İstismarın Kurumsal ve Psikososyal Dinamikleri

Roma Katolik Kilisesi'nde ortaya çıkan cinsel istismar vakaları, sadece bireysel yönelimlerle açıklanamayacak ölçüde çok bileşenli bir yapıya sahiptir. Bu nedenle istismarın anlaşılması noktasında failin kişisel özelliklerinin yanı sıra kurumun yapısal özellikleri, otorite ilişkileri ve psikososyal dinamiklerin birlikte değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu bölümde cinsel istismarın kurumsal ve psikososyal dinamikleri, "ruhban otoritesi", "bekarlık kuralı" ve "kurumsal gizlilik politikası" ekseninde ele alınarak meselenin yapısal boyutlarına ışık tutulacaktır.

1008 | db

1.1. Ruhban Otoritesi ve Gücün İstismarı

Katolik Kilisesi'nin katı hiyerarşik yapısı içerisinde mevcut olan itaat anlayışı, din adamları tarafından gerçekleştirilen cinsel istismar vakalarının çoğu zaman kurumsal bir iç mesele olarak ele alınarak bu vakaların kamusal ve hukuki denetimden uzak tutulmasına zemin hazırladığı gerekçesiyle eleştirilmektedir. Bu konuda Kilise'ye eleştirilerde bulunanlara göre kurumun bu yapısı, alt kademelerde görev yapan din adamlarının kuruma yönelik eleştirilerde bulunmalarını ve istismar vakalarını raporlamalarını güçleştirmektedir. Bu durum, ruhban sınıfının eylemleri üzerindeki denetim mekanizmalarını zayıflatırken disiplin süreçlerinin çoğu durumda idari tasarruflarla, özellikle tayin ve görev değişiklikleri yoluyla geçiştirilmesine yol açmaktadır. Nitekim bu konuda yapılan çeşitli araştırmalar da istismara karışan rahiplerin farklı cemaatlere atanarak yeniden görevlendirildiğine dikkat çekmektedir.¹²

Bu noktada Kilise'nin din adamlarının gerçekleştirdiği istismar eylemlerine yönelik gizleme ve yer değiştirme politikasının idari eksikliklerden ziyade kökleri daha derinlere dayanan "klerikalizm" anlayışı çerçeve-

¹² Kathryn A. Dale - Judith L. Alpert, "Hiding Behind the Cloth: Child Sexual Abuse and the Catholic Church", *Journal of Child Sexual Abuse* 16/3 (2007), 65; Nancy Scheper-Hughes - John Devine, "Priestly Celibacy and Child Sexual Abuse", *Sexualities* 6/1 (Şubat 2003), 26-32.

sinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Ruhban sınıfına laiklerin ötesinde ruhani bir mahiyet atfeden ve onları ayrıcalıklı bir konuma yerleştiren bu düşünce biçimi, din adamlarının dokunulmazlığına ilişkin algıyı besleyen önemli bir faktör olarak yorumlanabilir.¹³ Zira Katolik teolojisinde din adamlarının (rahip, diyakoz ve piskopos) İsa Mesih'i temsil ettiği (*in persona Christi*) ve özellikle Evhariştiya ayini sırasında Mesih'in yerine geçtiği yönündeki öğretisi, ruhban otoritesine sakramental açıdan bir üstünlük atfetmektedir.¹⁴ Rahiplerin temsil ettiği bu kutsal statü, özellikle çocuklar ve gençler üzerinde belirgin bir psikolojik üstünlük ve otorite etkisi yaratarak mağdurların failleri "Tanrı'nın yeryüzündeki mutlak temsilcileri" olarak görmelerine yol açmaktadır.¹⁵ Ayrıca bu asimetrik güç ilişkisinde failerin eylemlerini, "ruhani rehberlik", "manevî yakınlık" ya da "güven ilişkisi" gibi kavramlarla rasyonalize ederek meşrulaştırmaya çalışmaları da önemli bir rol oynamaktadır.¹⁶ Bu söylemler ve otorite etkisi, mağdurun direncini zayıflatmanın yanı sıra istismar eylemlerinin farkına varılmasını geciktirerek bu sürecin uzun süre görünmez kalmasına sebep olabilmektedir.

Kilise'deki ruhban otoritesi ve din adamlarının eğitimi sürecinin istismar vakaları üzerindeki etkisini araştıran bazı psikolojik araştırmalar, istismar faili rahiplerin empati eksikliği, duygusal olgunlaşmamışlık, çeşitli kişilik bozuklukları ile kontrol ve güç arayışı gibi belirli ortak özellikler sergileyebildiğini ortaya koymaktadır. Buna göre rahip adaylarının dış dünyayla temasının asgari düzeye indirildiği izole edilmiş eğitim ortamları, ruhban sınıfı ile sivil toplum arasındaki mesafeyi derinleştirerek sosyal gerçeklikten kopuk bir mesleki kimliğin inşasına zemin hazırlayabilmektedir. Yine bu bağlamda kadınların Kilisedeki dini eğitim süreçleri ve idari yapılardan büyük ölçüde dışlanması da din adamlarının duygusal ve entelektüel gelişimini sınırlayan yapısal unsurlar arasında zikredilmektedir.¹⁷

1.2. Bekârlık Kuralı

Kilisede din adamlığına kabul için öngörülen bekârlık yükümlülüğü, rahipler tarafından gerçekleştirilen cinsel istismar vakalarının ortaya çıkışını açıklamaya yönelik tartışmalarda öne çıkan yapısal faktörlerden

¹³ Robinson, *For Christ's Sake*, 63.

¹⁴ Thomas P. Doyle, "Roman Catholic Clericalism, Religious Duress, and Clergy Sexual Abuse", *Pastoral Psychology* 51/3 (2003), 192-218.

¹⁵ Marie M. Fortune vd., *Sexual Abuse by Clergy: A Crisis for the Church* (Decatur: Journal of Pastoral Care Publications, 1994), 6-7.

¹⁶ Robinson, *For Christ's Sake*, 82-86.

¹⁷ Robinson, *For Christ's Sake*, 66.

biri olarak ele alınmaktadır.¹⁸ Din adamları için gönüllülük esasına dayanmayan ve birey tarafından içselleştirilemeyen “zorunlu bekârlık” anlayışının istismar vakalarında önemli bir etken olduğunu savunan araştırmacılara göre bu durum, bazı din adamlarını sosyal ilişkilerden ve duygusal destek mekanizmalarından yoksun bırakabilmektedir. Nihayetinde ise bu durum, kişilik yapısı ve psikolojik dayanıklılığı bu yaşam biçimine uygun olmayan kişilerde sağlıksız davranış biçimlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayabilmektedir.¹⁹

Zorunlu bekârlığın rahipler tarafından içselleştirilememesi bir sonraki adımda rahipliğe yönelimin hangi motivasyonlarla gerçekleştiği sorusunu da gündeme getirmektedir. Bu noktada bazı Kilise temsilcileri ve Katolik yorumcular, rahiplikte zorunlu bekârlık uygulamasının eşcinsel yönelime sahip bireyler açısından rahipliğe yönelmede dolaylı bir motivasyon alanı oluşturabileceği ihtimaline dikkat çekmektedir. Bu hususta istismar mağdurlarının yaş ve cinsiyet dağılımı, bu tartışmaları besleyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Nitekim pek çok vakada mağdurların erkek çocukları ve ergenlerden oluşması, bazı Katolik yorumcuların istismar olgusunu farklı kavramsal çerçeveler içinde değerlendirmesine yol açmıştır.²⁰ Bu bağlamda istismarın ergenlik öncesi çocuklara yönelik cinsel çekimi ifade eden “pedofili” kavramıyla mı, yoksa ergenlere yönelik cinsel çekimi tanımlayan “efebofili” kavramı üzerinden mi açıklanması gerektiği yönünde literatürde çeşitli tartışmalar ortaya çıkmıştır.²¹ Konuyu ele alan bazı araştırmacılar ve Kilise içinden gelen eleştirel yaklaşımlar,²² mağdur profillerinin ağırlıklı olarak ergenlik çağındaki erkeklerden oluşmasından hareketle vakaların önemli bir bölümünün ikinci kavramsal çerçeveye daha yakın değerlendirilebileceğini ileri sürmektedir.²³ Diğer yandan yapılan araştırmalar, tarihsel süreçte Kilise kurumlarındaki erkek gençlere yönelik yüksek erişim imkânının erkek

¹⁸ Patrick Parkinson, “Child Sexual Abuse and the Churches: A Story of Moral Failure?”, *Current Issues in Criminal Justice* 26/1 (2013), 124-127.

¹⁹ Robinson, *For Christ's Sake*, 55.

²⁰ D. Paul Sullins, “Is Sexual Abuse by Catholic Clergy Related to Homosexuality?”, *The National Catholic Bioethics Quarterly* 18/4 (2018), 671-697.

²¹ Stephen J. Rossetti (ed.), *Slayer of the Soul: Child Sexual Abuse and the Catholic Church* (Connecticut: Twenty Third Pubns, 1994), 21-40; Gerard J.M. van den Aardweg, “Abuse by Priests, Homosexuality, Humanae Vitae, and a Crisis of Masculinity in the Church”, *The Linacre Quarterly* 78/3 (2011), 276.

²² Chris McGillion - Damian Grace, *Reckoning: The Catholic Church and Child Sexual Abuse* (Adelaide: ATF Press, 2014), 37.

²³ Rod Dreher, “Homosexuality in the Priesthood Fosters Child Sexual Abuse”, *Child Sexual Abuse in the Catholic Church*, ed. Louise I. Gerdes (San Diego: Greenhaven Press, 2003), 58-60.

mağdur sayısını artırdığını; 1990'lardan itibaren ise kadın gençlere erişimin artmasıyla mağdur yüzdesindeki kadın oranının da yükseldiğini ve bu durumun suçun yayılımının "erişim ve otorite" ile bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır.²⁴

Bu çerçevede, Katolik Kilisesi'ndeki bekârlık kurumuna yönelik eleştirel yaklaşımlarıyla tanınan Amerikalı eski rahip Richard Sipe'a göre bekârlık, rahiplik için temel bir gereklilik teşkil etmemelidir.²⁵ Sipe rahiplerin evlenmesine izin verilmesinin ya da bekârlığın isteğe bağlı hale getirilmesinin, bir yandan giderek derinleşen rahip açığını kapatabileceğini, diğer yandan ise ruhban yaşamının şeffaf ve hesap verebilir bir zeminde yeniden yapılandırılmasına katkı sağlayacağını savunmaktadır.²⁶ Sipe ile benzer şekilde Amerikalı sosyolog John Gagnon da modern toplumlarda artan cinsel uyarıların bekârlığı daha da zorlaştırdığına dikkat çekerek²⁷ Kilise'nin insan cinselliğiyle yüzleşmediği ve cinsel ya da psikolojik açıdan olgunlaşmamış erkeklerin erkek çocuklarla yakın temas kurmasına izin verdiği sürece yüksek riskli bir yapı olmaya devam edeceğini ileri sürmektedir.²⁸

Diğer yandan bazı araştırmacılar ise son yıllarda ortaya çıkan istismar vakalarının doğrudan bekârlık uygulamasından ziyade ahlaki ve mesleki yükümlülükler uymayan bireylerin eylemlerinden kaynaklandığını ileri sürmektedir.²⁹ Bu yaklaşıma göre cinsel istismara eğilimli bir bireyin evli ya da bekâr olması, istismar davranışının ortaya çıkma olasılığını tek başına belirleyen bir unsur değildir.³⁰ Din adamlarının evlenmesine izin verilen kilise ve mezheplerde (Örn. Episkopal Kilisesi) de benzer istismar

²⁴ Karen J. Terry - Joshua D. Freilich, "Understanding Child Sexual Abuse by Catholic Priests from a Situational Perspective", *Journal of Child Sexual Abuse* 21/4 (2012), 437-455.

²⁵ A. W. Richard Sipe, *A Secret World: Sexuality And The Search For Celibacy* (Hoboken: Taylor and Francis, 2013), 38.

²⁶ Kenneth Jost, "Child Sexual Abuse in the Catholic Church: An Overview", *Child Sexual Abuse in the Catholic Church*, ed. Louise I. Gerdes (San Diego: Greenhaven Press, 2003), 13-21.

²⁷ John Gagnon, "Changing Times, Changing Crimes", *Sexualities* 6/1 (Şubat 2003), 41-45.

²⁸ Scheper-Hughes - Devine, "Priestly Celibacy and Child Sexual Abuse", 28.

²⁹ A. W. Richard Sipe, *Sex, Priests, and Power: Anatomy of a Crisis* (New York: Psychology Press, 1995), 173.

³⁰ Jost, "Child Sexual Abuse in the Catholic Church: An Overview", 18-19.

vakalarının yaşandığına dikkat çeken araştırmacılar, bu anlamda sorunun yalnızca bekârlık kuralına indirgenemeyeceğini vurgulamaktadır.³¹

1.3. Kurumsal Gizlilik Kültürü ve Şeffaflık Eksikliği

Tarihsel süreç boyunca kurumsal işleyişin merkezinde yer alan gizlilik anlayışı da Katolik Kilisesi'nde cinsel istismar krizinin derinleşmesinde etkili olan unsurlar arasında zikredilebilir. Başlangıçta Kilise'nin bütünlüğünü ve kamusal itibarını koruma amacıyla benimsenen bu gizlilik uygulamaları, zamanla istismar vakalarının ele alınış biçimini belirleyen ve kamusal denetimi sınırlayan bir yapısal özelliğe dönüşmeye başlamıştır. İlk dönemlerden itibaren benimsenen bu kurumsal kaygı, istismar vakalarının kamuoyuna yansımalarının Kilise mensupları cephesinde güven kaybına yol açacağı endişesiyle birleşince mağdurlar ve ailelerine yönelik manevi destek ve adalet taleplerinin ikincil plana atılmasına yol açmıştır.³² Bu anlamda Kilise bünyesinde gelişen ve zamanla kurumsallaşan sessizlik kültürünün, istismara maruz kalan bireylerin konuşmasını zorlaştıran ve suçların yetkili mercilere bildirilmesini engelleyen yapısal bir unsur hâline geldiğinden söz etmek mümkündür. Mağdurlar, dinî otoriteye duyulan saygı, korku, suçluluk duygusu ya da itaat yükümlülüğü nedeniyle yaşadıkları travmayı dile getirmekte güçlük çekerken, ailelerin de Kilise'nin kutsallığının zarar görmemesi yönündeki kaygılarla bu tür vakaları gizleme eğilimi gösterebildiği görülmektedir.³³

Kilise içindeki bu gizlilik eğilimi, Vatikan kültürünün ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen ve *bella figura* (iyi bir görünüm sergileme) kavramıyla ifade edilen anlayışla da yakından ilişkili görülmektedir. Kökeni itibarıyla yazılı bir Kilise yasasından ziyade İtalyan kültürüyle harmanlanmış bir kurumsal davranışı ve yönetim kültürünü yansıtan bu kavram, kurum içi sorunların şeffaf bir biçimde müzakere edilmesi yerine, dış dünyaya karşı kusursuz bir imaj sunulmasını önceleyen savunmacı bir tutumu temsil etmektedir. Nihayetinde bu yaklaşım, Kilise'nin kendisini eleştirel sorgulamalardan izole görerek yöneltilen eleştirileri çoğu zaman kurumsal bir tehdit olarak algılamasına yol açmıştır.³⁴

³¹ Philip Jenkins, "The Celibacy Requirement for Priests Does Not Contribute to Child Sexual Abuse", *Child Sexual Abuse in the Catholic Church*, ed. Louise I. Gerdes (San Diego: Greenhaven Press, 2003), 31-33.

³² Doyle, "Roman Catholic Clericalism, Religious Duress, and Clergy Sexual Abuse", 204.

³³ Marie Keenan, "Child Sexual Abuse and the Catholic Church: A Multi Layered Perspective", *Broken Faith: Why Hope Matters*, ed. Patrick Claffey vd. (Oxford: Peter Lang, 2013), 146.

³⁴ Robinson, *For Christ's Sake*, 88.

2. Tarihsel Süreçte Kurumsal Tepkiler ve Politika Değişimleri

Konuya ilişkin yayımlanan belgeler ve arşiv kayıtları, din adamları tarafından gerçekleştirilen cinsel istismar vakalarına ilişkin Kilise'nin konuyu ele alış biçimi ve uyguladığı politikalarda tarihsel süreç içerisinde sürekliliğin yanı sıra birtakım değişimler yaşandığını da ortaya koymaktadır. Erken dönemlere ilişkin kayıtlar bu tür vakaların ağırlıklı olarak Kilise'nin iç disiplin alanına dâhil edilerek gizlilik ilkesi çerçevesinde değerlendirildiğini ortaya koyarken XX. yüzyılda istismar vakalarının kamusal alanda görünürlük kazanması, mağdur anlatılarının artması ve sivil hukuk mekanizmalarının devreye girmesiyle birlikte kurumsal sorumluluk anlayışı ve uygulanan politikalarda kademeli değişimler yaşandığı görülmektedir. Bu bağlamda, Kilise'nin çocuklara yönelik cinsel suistimale ilişkin erken dönem yaklaşımlarına bakmak, söz konusu kurumsal tutumların tarihsel arka planını anlamak açısından önem taşımaktadır.

İlk dönemlere ilişkin metinler ve konsil kararları, çocuklara yönelik cinsel suistimalin ahlaki açıdan sorunlu bir eylem olarak oldukça erken bir dönemde tanındığını göstermektedir. Bu bağlamda muhtemelen I. yüzyılın sonu ile II. yüzyılın başına tarihlenen Didache'de (2.2) yer alan "Çocuğu yozlaştırmayacaksın"³⁵ ifadesi, çocuklara yönelik cinsel istismarın açık bir ahlaki yasak kapsamında değerlendirildiğine işaret etmektedir. Bunun yanı sıra, din adamlarının çocuklara yönelik cinsel istismarına ilişkin eleştirel değerlendirmelerin patristik literatürde de yer aldığı görülmektedir. Nitekim IV. yüzyılda yaşamış olan Aziz Basil (M.S. 330-379), gençlere yönelik cinsel suistimali ağır bir disiplin ihlali olarak değerlendirmiş ve bu tür fiillerin ciddi Kilise yaptırımlarını gerektirdiğini belirtmiştir.³⁶

Benzer şekilde IV. yüzyılın başlarında toplanan Elvira Konsili (305) de ruhban sınıfının cinsel davranışlarına ilişkin katı disiplin hükümleri getirerek özellikle çocuklar ve gençlerle ilişkilerdeki ahlaki ihlalleri ciddi bir suç olarak ele almıştır. Konsil, "oğlanları yoldan çıkaran" kişilerin hiçbir koşulda Kutsal Komünyona kabul edilmemesini hükme bağlamış ve bu tür fiilleri açık biçimde kınamıştır. Konsil tarafından kabul edilen kanonların

³⁵ Faisal Rashid - Ian Barron, "The Roman Catholic Church: A Centuries Old History of Awareness of Clerical Child Sexual Abuse (from the First to the 19th Century)", *Journal of Child Sexual Abuse* 27/7 (03 Ekim 2018), 780-781.

³⁶ Paul J. Isely, "Child Sexual Abuse and the Catholic Church: An Historical and Contemporary Review", *Pastoral Psychology* 45/4 (1997), 280; McChesney - Plante, *Sexual Abuse in the Catholic Church*, 11.

önemli bir bölümünün cinsel ihlallere odaklanması, erken dönem Kilise hukukunda bu durumun kurumsal bir sorun olarak algılandığına işaret etmektedir.³⁷

Erken konsil kararlarının yanı sıra Orta Çağ boyunca din adamlarının cinsel davranışlarına ilişkin en önemli tarihsel kaynaklardan birini Tövbe Kitapları (Penitentials) teşkil etmektedir.³⁸ Bu metinler, rahiplerin itiraf dinlerken günahları değerlendirmelerine ve uygun kefaretleri belirlemelerine yardımcı olmak amacıyla hazırlanmış pastoral rehber niteliği taşıyan derlemelerdir. VI-XII. yüzyıllar arasında yaygınlık kazanan bu literatür, ruhban bekârlığının henüz hukuki bir zorunluluktan ziyade bir disiplin ve ideal olarak kurgulandığı süreçteki ihlallere ve cinsel suçlara ilişkin uygulamaya dönük ayrıntılı veriler sunmaktadır.³⁹ Örneğin VIII. yüzyılda İngiltere'de derlenen ve Bede'ye atfedilen Tövbe Kitabı, genç erkek çocuklarla cinsel istismar fiilinde bulunduğu tespit edilen din adamlarına uzun süreli oruç, görevden uzaklaştırma ve kamusal tövbe gibi ağır yaptırımlar öngörmektedir.⁴⁰

1014 | db

X. ve XI. yüzyıllara gelindiğinde de Kilise belgelerinde öne çıkan temel meselelerden birinin din adamlarının cinsel davranışlarına ilişkin sorunlar olduğu dikkat çekmektedir. Bu soruna değinen en dikkat çekici kayıtlardan biri olarak XI. yüzyılın ortalarında rahip Damian tarafından kaleme alınan *Liber Gomorrhianus* (Gomorra Kitabı) adlı eserden bahsedilebilir. 1051 yılında yazıldığı düşünülen bu metinde bu tür ahlaki sapmalar içinde bulunan kişilerin ruhbanlığa kabul edilmemesi ve hâlihazırda atanmış olanların ise kutsal görevlerden uzaklaştırılması gerektiğinden söz edilmektedir.⁴¹

Bu dönemde rahiplerin cinsel eylemlerinden bahseden bir başka önemli kaynak, 1140 yılında derlenen ve *Concordia Discordantium Canonum* (Uyumsuz Kanonların Uyumu) adıyla da bilinen *Decretum Gratiani*'dir. Kilise hukukçusu Gratian tarafından hazırlanan bu eser, farklı dönemlerde ortaya çıkmış ve birbiriyle çelişen Kilise hukuk kurallarını sistematik biçimde bir araya getirerek uzlaştırmayı amaçlamış ve bu yönü-

³⁷ Thomas P. Doyle vd., *Sex, Priests, and Secret Codes: The Catholic Church's 2000-Year Paper Trail of Sexual Abuse* (Los Angeles: Volt Press, 2006), 13.

³⁸ Mehmet Talha Kalkan, "Erken Hristiyanlık Dönemi Tövbe Kitaplarında Cinsel Suçlar", *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi* 10/6 (2024), 2006-2012.

³⁹ Doyle vd., *Sex, Priests, and Secret Codes*, 18.

⁴⁰ Doyle, "Roman Catholic Clericalism, Religious Duress, and Clergy Sexual Abuse", 194.

⁴¹ Doyle vd., *Sex, Priests, and Secret Codes*, 21.

le Orta Çağ kanon hukukunun temel referans metni hâline gelmiştir. Metnin kefaretle ilgili bölümlerinde (*De Poenitentia*) erkek çocuklarına yönelik cinsel fiillerden suçlu bulunan din adamlarının, bazı yorumlara göre ölüm cezası da dâhil olmak üzere sıradan kişilerle aynı düzeyde cezai yaptırımlara tabi tutulması gerektiği ifade edilirken⁴² diğer bölümlerde ise, çocuklara yönelik cinsel suç işleyen din adamlarının aforoz edilmesi gerektiği belirtilmektedir.⁴³

XII. yüzyılın sonlarına gelindiğinde ise ruhban sınıfının cinsel disiplinine ilişkin kaygıların konsil düzeyinde daha açık ve ağır yaptırımlarla ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda 1179 yılında toplanan III. Lateran Konsili'nde dönemin terminolojisiyle "doğaya aykırı" kabul edilen cinsel fiilleri işleyen din adamlarının ya ömür boyu bir manastıra kapatılmasına ya da ruhban statüsünden tamamen çıkarılmasına karar verilmiştir. Bu hüküm, cinsel ihlallerin kefaretle ve aforoz gibi ruhani yaptırımların yanı sıra kalıcı kurumsal dışlanma yoluyla da cezalandırılmaya başlandığını göstermesi bakımından önemlidir.⁴⁴ Bu konsilden yaklaşık otuz altı yıl sonra toplanan IV. Lateran Konsili (1215)'nde de önceki konsilin bekârlık ihlalleri ve özellikle eşcinsel nitelik taşıdığı kabul edilen cinsel eylemlere yönelik düzenlemeleri teyit edilmiştir.⁴⁵

db | 1015

Reformasyon süreciyle birlikte yoğun eleştirilere tabi tutulan ruhban sınıfının bekârlığı meselesi Trent Konsilinde (1545-1563) gündeme alınmış ancak konsil sürecinde din adamlarının evlenmelerine izin verilmesini öngören öneriye karşılık bu teklif reddedilerek zorunlu bekârlık kuralı bir kez daha teyit edilmiştir.⁴⁶

Trent Konsili'nin kapanışından kısa bir süre sonra dönemin papası V. Pius din adamları tarafından işlenen cinsel suçlarla mücadeleye yönelik önemli bir adım olarak 1568 tarihinde *Horrendum* (Korkunç Suç) adlı papalık kararnamesini yayımlamıştır. Bu belgede, cinsel istismarda bulunan rahiplerin tüm kilise makamları ve ayrıcalıklarından mahrum bırakılacağı, ruhban statülerinin düşürüleceği ve gerekli görüldüğü takdirde ek cezaların uygulanması amacıyla laik mahkemelere teslim edileceği açıkça

⁴² Doyle, "Roman Catholic Clericalism, Religious Duress, and Clergy Sexual Abuse", 196.

⁴³ Thomas P. Doyle, "Canon Law and the Clergy Sex Abuse Crisis: The Failure from Above", *Sin Against the Innocents: Sexual Abuse by Priests and the Role of the Catholic Church*, ed. Thomas G. Plante (London: Praeger, 2004), 29.

⁴⁴ Doyle vd., *Sex, Priests, and Secret Codes*, 19.

⁴⁵ Rashid - Barron, "The Roman Catholic Church", 03 Ekim 2018, 7.

⁴⁶ Doyle vd., *Sex, Priests, and Secret Codes*, 34.

ifade edilmiştir. Buna karşılık 1866 tarihli *Instruction* (Talimat) başlıklı papalık metni ise *Horrendum*'un aksine cinsel istismar iddialarının soruşturulmasında mutlak gizlilik ilkesini esas almıştır. Bu belge, cinsel suçlarla itham edilen din adamlarının yargılanmasının Kilise mahkemeleriyle sınırlandırılması gerektiğini vurgulamış ve bu şekilde Kilise dışı yargı mercilerinin sürece dâhil edilmesini fiilen sınırlandırmıştır.⁴⁷

Genel olarak Orta Çağ'a ait tarihsel ve Kilise hukukuna dair metinlere bakıldığında din adamlarının da dâhil olduğu cinsel ihlallerin çoğunlukla ergenlik çağındaki erkeklerle kurulan ilişkiler çerçevesinde ele alındığını söylemek mümkündür.⁴⁸ Bu metinlerde söz konusu fiiller, modern anlamda pedofili kavramından ziyade daha çok "oğlancılık ve sodomi" gibi dönemin ahlaki ve hukuki kategorileri bağlamında tanımlanmıştır. Bu durum, Orta Çağ boyunca ruhban sınıfı içindeki cinsel ihlallerin normatif metinlerde düzenlenen ve disiplin konusu edilen bir alan olduğunu ancak bu sorunun sistematik ve önleyici reformlardan ziyade iç denetim ve cezalandırma mekanizmaları aracılığıyla ele alındığını ortaya koymaktadır.⁴⁹

1016 | db

2. 1. Krizin Görünürlük Kazanması ve Reaktif Kurumsal Tepkiler (1980-2002)

1980'li yılların ortalarından itibaren Katolik din adamları tarafından işlenen cinsel istismar vakaları, ilk kez geniş çapta kamusal görünürlük kazanmaya başlamış ve bu durum Kilise'nin kurumsal işleyişine yönelik kapsamlı tartışmaları beraberinde getirmiştir.⁵⁰ Bu sürecin başlıca dikkat çekici örneklerinden biri, 1984 yılında gazeteci Jason Berry'nin *National Catholic Reporter*'da yayımladığı ve Louisiana/Lafayette Piskoposluğu'nda görev yapan rahip Gilbert Gauthé'ye ilişkin yargı süreçlerini konu alan haberlerdir.⁵¹

Mahkeme kayıtlarına göre çok sayıda çocuğun istismar edildiği Gauthé davası, fail rahiplerin farklı görevlere atanması, yerel kilise yetkilile-

⁴⁷ Faisal Rashid - Ian Barron, "The Roman Catholic Church: A Centuries Old History of Awareness of Clerical Child Sexual Abuse (from the First to the 19th Century)", *Journal of Child Sexual Abuse* 27/7 (2018), 782.

⁴⁸ Thomas G. Plante, *Sin Against the Innocents: Sexual Abuse by Priests and the Role of the Catholic Church*, ed. Thomas G. Plante (London: Praeger, 2004), 29.

⁴⁹ Doyle, "Roman Catholic Clericalism, Religious Duress, and Clergy Sexual Abuse", 193.

⁵⁰ Doyle, "Roman Catholic Clericalism, Religious Duress, and Clergy Sexual Abuse", 191.

⁵¹ Louise I. Gerdes (ed.), *Child Sexual Abuse in the Catholic Church* (San Diego: Greenhaven Press, 2003), 10-12.

rinin uzun süre sessiz kalması ve disiplin süreçlerinin kapalı biçimde yürütülmesi gibi unsurları bir arada barındırması dolayısıyla ilerleyen yıllarda yaşanacak daha geniş ölçekli krizin temel dinamiklerini görünür kılmıştır.⁵² Bu gelişmelerin ardından Amerika Birleşik Devletleri Katolik Piskoposlar Konferansı (USCCB), cinsel istismar meselesini ilk kez ulusal düzeyde ele almaya başlamış ve 2002 yılında Boston Başpiskoposluğunda patlak veren skandal sonrasında ise Ulusal İnceleme Kurulu oluşturulmuştur.⁵³

Bu dönemde Kilise yönetiminin istismar vakalarına yaklaşımının ise büyük ölçüde yerel piskoposlukların disiplin yetkisi çerçevesinde şekillendiği söylenebilir. Merkezi otoritenin vakalara doğrudan müdahalesinin sınırlı olduğu bu süreçte istismarda bulunan din adamlarının görev yerlerinin değiştirilmesi veya izne ayrılması gibi uygulamalar benimsenmiştir. Kilise bünyesinde yürütülen soruşturmanın ağırlıklı olarak gizlilik ilkesi çerçevesinde ele alındığı için vuku bulan olayların sivil makamlara bildirimini çoğu durumda gecikmeli ya da istisnai biçimde gerçekleştiği bilinmektedir. Nitekim Gilbert Gauthe vakasında olduğu gibi, Kilise yetkililerinin istismar iddialarından belirli ölçüde haberdar olmalarına rağmen failerin farklı cemaatlere atanmasının tercih edilmesi, Kilise'nin söz konusu dönemde öncelikli olarak "krizin yönetimine odaklanan bir yaklaşım" benimsediğine dair eleştirileri beraberinde getirmiştir.⁵⁴

Yine bu dönem, istismar mağdurları ve ailelerinin adalet arayışlarının çoğu durumda karşılık bulmakta zorlandığı bir süreci yansıtmaktadır. Bu süreçte Kilise'nin mağdurların adalet ve pastoral destek taleplerine karşı sergilediği kurumsal sessizlik, mağdurların kendi dayanışma ve savunuculuk ağlarını oluşturmalarında önemli bir itici güç olarak değerlendirilebilir. Örnek verecek olursak 1992 yılında Chicago'da kurulan *Rahipler Tarafından İstismara Uğrayanların Hayatta Kalma Ağı* (SNAP), cinsel istismar mağdurlarının sesini duyurmayı hedefleyen topluluklar arasındadır.⁵⁵ SNAP, aynı dönemde faaliyet göstermeye başlayan *The Linkup* gibi oluşumlarla birlikte istismarı bireysel travmaların ötesinde kamusal

⁵² Michael Rezendes, "Scandal: The Boston Globe and Sexual Abuse in the Catholic Church", *Sin against the Innocents: Sexual Abuse by Priests and the Role of the Catholic Church*, ed. Thomas G. Plante (London: Praeger, 2004), 1-12.

⁵³ Norbert J. Rigali S.j, "Moral Theology and Church Responses to Sexual Abuse", *Horizons* 34/2 (Ekim 2007), 183.

⁵⁴ Joseph P. Chinnici, *When Values Collide: The Catholic Church, Sexual Abuse, and the Challenges of Leadership* (Maryknoll: Orbis Books, 2010), 16.

⁵⁵ SNAP, Survivors Network of those Abused by Priests, (1992), (Erişim 30 Ocak 2026).

ve hukuki bir sorun olarak görünür kılmayı amaç edinmiştir. Bu gruplar, mağdurların deneyimlerini paylaşabilecekleri güvenli alanlar oluşturmalarının yanı sıra Kilise hiyerarşisi ve sivil otoriteler nezdinde hesap verebilirlik taleplerini de kurumsal bir zemine taşıma hususunda çalışmalarını sürdürmektedir.⁵⁶

1980'lerin sonu ve 1990'lar boyunca benzer skandalların Kanada, İrlanda, Avustralya, Avusturya ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde de ortaya çıkması, sorunun yalnızca Amerikan Katolik Kilisesi'ne özgü olmadığını açık biçimde göstermiştir. Buna rağmen Kilise, cinsel istismarı yapısal bir sorun olarak tanımlamaktan ziyade, çoğu zaman kurumun otoritesini hedef aldığı düşünülen dışsal baskılar,⁵⁷ medya kampanyaları ya da bireysel ahlaki zaafı çerçevesinde yorumlamayı sürdürmüştür.⁵⁸ Bu bağlamda söz konusu dönem, Katolik Kilisesi'nin cinsel istismar meselesini bütüncül bir kurumsal krizden ziyade kontrol altına alınması gereken sınırlı bir "skandal" olarak ele aldığı bir süreç olarak yorumlanabilir. Kilise'nin bu süreçteki ilk tepkilerinin ise ağırlıklı olarak savunmacı, içe kapalı ve meşruiyet kaygısı merkezli olduğu görülmektedir.

1018 | db

2.2. Kırılma Noktası: 2002 Boston Skandalı ve Medyanın Rolü

Din adamları tarafından gerçekleştirilen cinsel istismar vakalarının 2002 yılına kadar Amerika Birleşik Devletleri'nde ulusal ölçekte süreklilik arz eden bir tartışma konusu hâline gelmediği söylenebilir. Ancak 6 Ocak 2002 tarihinde *The Boston Globe* gazetesinde yayımlanan "Kilise, Rahibin Yıllarca Yaptığı İstismara İzin Verdi" başlıklı haber, önemli bir dönüştürme sürecinin başlangıcı olmuştur. Söz konusu yayın, Boston Başpiskoposluğu bünyesinde görev yapan rahiplerin uzun yıllar boyunca çocuklara yönelik cinsel istismarda bulunduğunu ve Kilise yönetiminin bu suçları sistematik biçimde gizlediğini ileri sürerek Kilise'nin bu meseleye bakışında tarihsel bir kırılma noktası yaratmıştır.⁵⁹

Skandalın medyaya yansımalarının hemen ardından cinsel istismarı örtbas ettikleri yönündeki suçlamaları reddeden Katolik yetkililer ve bazı Amerikalı piskoposlar sorunun medya tarafından abartıldığını ileri sürmüştür. Ancak *The Boston Globe*'un "Spotlight" araştırma ekibi tarafın-

⁵⁶ Gerdes, *Child Sexual Abuse in the Catholic Church*, 94-99.

⁵⁷ Isely, "Child Sexual Abuse and the Catholic Church", 286-288.

⁵⁸ Gerdes, *Child Sexual Abuse in the Catholic Church*, 11-12.

⁵⁹ Boston Globe, "The church allowed the priest to continue the abuse for years", (2002), (Erişim 31 Ocak 2026).

dan yayımlanan dosyada bu savunmaları geçersiz kılacak ayrıntılı belge ve bulgular kamuoyuna sunulmuştur. Yapılan araştırmada yüzlerce rahibin uzun yıllar boyunca çocukları istismar ettiği, Kilise yönetiminin gelen şikâyetleri ya görmezden geldiği ya da bastırıldığı ve failerin görevden alınmak yerine farklı bölgelere tayin edildiği ortaya konulmuştur.⁶⁰ Nitekim Kilise yönetiminin sistematik örtbas faaliyetlerini ortaya koyan bu tür haberler, daha sonra *Spotlight* (2015) filmiyle sinemaya taşınarak küresel ölçekte geniş bir farkındalık yaratmış ve Katolik Kilisesi'ndeki istismar ağının kurumsal bir eleştiriye dönüşmesinde etkili olmuştur.⁶¹

Amerika Birleşik Devletleri'nde istismar krizini açığa çıkaran bu yayınlar, başka ülkelerde de benzer soruşturmaların başlatılmasına zemin hazırlayarak cinsel istismar meselesini Kilise'nin kapalı iç alanından çıkarıp küresel kamuoyunun gündemine taşımada etkili olmuştur. Böylece meseleye ilişkin farkındalık dalgasının oluşmasına katkı sağlayan medya,⁶² aynı zamanda uzun yıllar boyunca sessizleştirilen mağdurlar için de önemli bir ifade ve görünürlük alanı işlevi görmüştür. Nitekim bu görünürlük, benzer deneyimlere sahip bireyler arasında dayanışma ve örgütlenme imkânlarını da artırmıştır.⁶³ Yaşanan bu gelişmeler, konuya ilişkin hem toplumsal duyarlılığın artması hem de hukuki ve kurumsal süreçlerin yeniden ele alınmasına yönelik kamuoyu baskısının güçlendirilmesi noktasında önemli rol oynamıştır. Nitekim bu süreçte birçok ülkede devlet destekli bağımsız soruşturma komisyonlarının kurulması, Kilise arşivlerinin kısmen erişime açılması ve şeffaflık taleplerinin güçlenmesi, büyük ölçüde bu medya baskısının sonuçları olarak değerlendirilebilir.

Ortaya çıkan bu gelişmelerin Kilise cephesindeki yansımalarına bakıldığında krizin geniş ölçekte kamuoyuna yansımalarına kadar piskoposluk liderlerinin önemli bir bölümünün çocuklara yönelik cinsel istismarı bireysel bir zayıflık ya da ahlaki günah çerçevesinde ele almaya devam ettiği görülmektedir. Bu yaklaşım, söz konusu fiillerin uzun yıllar boyunca

⁶⁰ Rezendes, "Scandal: The Boston Globe and Sexual Abuse in the Catholic Church", 1-3; Frawley-O'Dea, *Perversion of Power*, 194-195.

⁶¹ Sinemanın kurumsal hataları ifşa eden bu sorgulayıcı tutumuna karşın, dini kurumların veya değerlerin imajını düzeltmek ve toplumsal antipatiyi kırmak adına bu süreçte bir "imaj onarım aracı" olarak kullanıldığı örnekler de mevcuttur. Nitekim *The Book of Eli* (2010) gibi yapımlar, dini sembollerini kaos içindeki bir dünyanın yegâne kurtarıcısı ve medeniyet kurucu gücü olarak resmederek; inanç sistemini yeniden 'güçlü' ve 'meşru' bir zeminde kurgulama işlevi görmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Halil İbrahim Şenavcu, "Filmlerde Kutsal Kitap: 'The Book of Eli' Örneği", *Darulfunun İlahiyat* 31/1 (2020), 99-118.

⁶² Isely, "Child Sexual Abuse and the Catholic Church", 277-279.

⁶³ Jost, "Child Sexual Abuse in the Catholic Church: An Overview", 13-20.

öncelikle Kilise içi disiplin ve tövbe uygulamaları kapsamında değerlendirilerek hukuki sorumluluğun ikincil ve gecikmeli biçimde ele alınmasına yol açmıştır.⁶⁴

Bu anlayıştan kısmi bir ayrışmanın 2000'li yılların başında Papa II. John Paul döneminde geliştirilen hukuki düzenlemelerle daha görünür hâle geldiği söylenebilir. Papa, 18 yaşın altındaki çocuklara yönelik cinsel fiilleri, yalnızca On Emir'in altıncı emrine (Zina etmeyeceksin) aykırı bir günah olarak değil, aynı zamanda Kilise hukuku bakımından *delictum gravius* (ağır suç) kategorisi içinde değerlendirerek bu tür eylemlerin Kilise'nin kutsal yapısına ciddi zarar verdiğini vurgulamıştır. Bu yaklaşım, 2001 yılında yayımlanan *Sacramentorum Sanctitatis Tutela* (Sakramentlerin Kutsallığının Korunması) belgesiyle de kurumsal bir çerçeveye kavuşturulmuştur. Yine bu dönemde Dini Öğretiler Kurulu, din adamlarının cinsel istismarı da dâhil olmak üzere Kilise hukuku kapsamındaki en ağır suçların soruşturulması ve yargılanmasında merkezi yetkili organ olarak belirlenmiştir.⁶⁵ Bu düzenleme, istismar fiillerinin sadece yerel düzeyde ele alınabilecek bireysel hatalardan ziyade Kilise'nin bütününe ilgilendiren ciddi bir sorun olarak görülmeye başlanması noktasında önemli bir adım olarak nitelendirilebilir.⁶⁶

1020 | db

Bu sistem daha sonraki Papa XVI. Benedict döneminde daha da güçlendirilmeye çalışılmıştır. Papa XVI. Benedict'in krize ilişkin söylemi ise büyük ölçüde teolojik bir iç muhasebe diliyle şekillenmiştir. Papa, çeşitli konuşma ve metinlerinde, Kiliseye verilen en büyük zararın dışsal saldırılardan ziyade "Kilisenin içindeki günah"tan kaynaklandığını vurgulamıştır. O dönemde tartışılan eşcinsel rahipler meselesine de değinen XVI. Benedict, eşcinsel yönelimin cinsel istismarla özdeşleştirilemeyeceğini özellikle belirterek rahiplikte zorunlu bekârlığın, evlenmeyi tercih etmeyen bireyler için dolaylı bir motivasyon alanına dönüşmesinin Kilise açısından ciddi riskler barındırabileceğine dikkat çekmiştir.⁶⁷

⁶⁴ Karen J. Terry, "Child Sexual Abuse Within the Catholic Church: A Review of Global Perspectives", *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice* 39/2 (2015), 145.

⁶⁵ Vatican (VA), "Apostolic Letter Issued 'Motu Proprio' Sacramentorum Sanctitatis Tutela", (2001), (Erişim 24 Ocak 2026).

⁶⁶ Patrick Parkinson, "Child Sexual Abuse and the Churches: A Story of Moral Failure?", *Current Issues in Criminal Justice* 26/1 (2013), 124-127.

⁶⁷ Vatican (VA), "Instruction Concerning the Criteria for the Discernment of Vocations with regard to Persons with Homosexual Tendencies in view of their Admission to the Seminary and to Holy Orders", (2005), (Erişim 24 Ocak 2026).

Yine papalığı döneminde kamuoyuna yansıyan İrlanda'daki istismar vakalarından söz eden Papa XVI. Benedict, cinsel istismarı modern toplumlardaki sekülerleşme, manevi disiplinin zayıflaması ve ruhban yaşamında içsel denetim mekanizmalarının yeterince işletilmemesiyle ilişkilendirmiştir.⁶⁸

Konuya ilişkin bu söylem ve uygulamalarına karşılık XVI. Benedict'in papalık süreci, sorunun ele alınışında yeterli hız ve şeffaflığın sağlanamadığı yönünde birtakım eleştirilere maruz kalmıştır. Özellikle bazı vakaların zamanında kamuoyuna yansıtılmadığı ve Papa'nın Münih Başpiskoposu olduğu dönemde Almanya'da gündeme gelen istismar iddialarına ilişkin kurumsal müdahalelerin yetersiz kaldığına dair değerlendirmeler, bu eleştirilerin odak noktalarından biri olmuştur. Nitekim Westpfahl Spilker Wastl hukuk firması tarafından hazırlanan bağımsız rapor, 1945-2019 yılları arasındaki yönetim süreçlerini inceleyerek, özellikle Ratzinger'in Münih Başpiskoposu olduğu dönemdeki bazı vakalarda şahsi ve kurumsal sorumluluğu bulunduğu iddiasını gündeme taşımıştır.⁶⁹ Bu raporun yayımlanmasıyla birlikte iddialar sivil toplumda geniş yankı bulmuş, söz konusu kurumsal ihmal suçlamaları mağdurlar tarafından Alman mahkemelerine intikal ettirilerek hukuki bir hesap verebilirlik sürecine dönüşmüştür. 2010 yılında Kilise'nin din adamları tarafından gerçekleştirilen cinsel istismara verdiği yanıtın bazı açılardan yetersiz ve gecikmeli olduğunu kabul eden Papa Benedict, 2022 yılında ise Almanya'da çocuklara yönelik cinsel istismara ilişkin bir soruşturma kapsamında geçmişte verdiği bir beyanın hatalı olduğunu kamuoyuna açıklamıştır.⁷⁰ Papa'nın bir anlamda özür niteliği taşıyan bu özeleştirel davranışına karşılık mağdur temsil grupları, söz konusu kabul ve özürlerin, Kilise'nin yaşadığı güven krizini aşmak için yeterli olmadığını belirterek çocukların korunmasına ilişkin kurumsal önceliklerin kamuoyu nezdinde daha açık ve ikna edici biçimde tesis edilmesi gerekliliğini dile getirmişlerdir.⁷¹

⁶⁸ Vatican (VA), "Circular Letter to Assist Episcopal Conferences in Developing Guidelines for Dealing with Cases of Sexual Abuses of Minors Perpetrated by Clerics", (2011), (Erişim 26 Ocak 2026).

⁶⁹ Vatican News "Report on abuse in Munich diocese: 497 victims in 74 years", (2022), (Erişim 4 Mayıs 2026).

⁷⁰ BBC News Türkçe, "Eski Papa 16. Benedictus, pedofili soruşturmasında yanlış ifade verdiğini kabul etti." (2022), (Erişim 31 Ocak 2026).

⁷¹ Karen J. Terry, "Child Sexual Abuse in the Catholic Church", *Sex Crimes: Transnational Problems and Global Perspectives*, ed. Alissa R. Ackerman - Rich Furman (New York: Columbia Univ. Press, 2015), 209.

Sonuç itibarıyla 2002 yılında yaşanan kırılmanın ardından Papa II. John Paul ve XVI. Benedict dönemleri, Katolik Kilisesi'nin cinsel istismar sorununu açık biçimde adlandırmakla birlikte kurumsal müdahalenin yetersizliği ve uygulamadaki sınırlılıklar nedeniyle Kiliseye yönelik eleştirilerin arttığı bir geçiş aşaması olarak da değerlendirilebilir.

2.3. Mağdur Merkezli Söylem ve Yapısal Reform Arayışları (2013-)

Papa Francis'in papalık süreci, Kilise içindeki birçok meselede olduğu gibi cinsel istismar konusunda da reform beklentilerinin arttığı bir dönemi ifade etmektedir. Bu hususta Papa Francis'in attığı ilk adımlardan biri, küçüklerin ve savunmasız yetişkinlerin korunmasına yönelik norm ve prosedürlerin geliştirilmesini amaçlayan Papalık Küçükleri Koruma Komisyonu'nun (2014) kurulmasıdır.⁷²

Konuya ilişkin Papa Francis'in söylemlerine bakıldığında, empati ve mağdur odaklı bir dil kullanımının öne çıktığı söylenebilir. Cinsel istismarı insan onurunun ciddi bir ihlali olarak nitelendiren Papa, mağdurların dinlenmesi, beyanlarına itibar edilmesi ve onarıcı adalet mekanizmalarının işletilmesi gerektiğini ısrarla vurgulamıştır. 2015 yılından itibaren mağdurlarla gerçekleştirdiği görüşmelerde ve kamuoyuna yönelik açıklamalarında⁷³ Kilise'nin geçmişteki ihmallerinden duyulan utancı açık biçimde dile getiren Papa, din adamları ve piskoposların, çocuklara yönelik istismar fiillerine doğrudan karışmaları ya da bu fiilleri önlemekte başarısız olmaları hâlinde hem Kilise hukuku hem de uygun hukuki merciler önünde hesap vermeleri gerektiğini ifade etmiştir.⁷⁴

2018 tarihli *Tanrı'nın Halkına Mektup*'ta konuya atıfta bulunan Papa Francis, din adamları tarafından gerçekleştirilen cinsel istismar eylemlerini "Kilise'nin bütün bedenini yaralayan kolektif bir travma" olarak tanımlamış ve "sıfır tolerans" anlayışının küresel ölçekte uygulanması gerektiğini dile getirmiştir.⁷⁵

⁷² Vatikan (VA), "Pontifical Commission for the Protection of Minors", (Erişim 26 Ocak 2026).

⁷³ Vatikan (VA), "Address of His Holiness Pope Francis to the Members of the Pontifical Commission for the Protection of Minors", (2017), Erişim 26 Ocak 2026).

⁷⁴ Vatikan (VA), "Meeting with Victims of Sexual Abuse Address of the Holy Father", (2015), (Erişim 26 Ocak 2026).

⁷⁵ Vatikan (VA), "Letter of His Holiness Pope Francis to the People of God", (2018), (Erişim 27 Ocak 2026).

Bu yönelim, Francis'in 26 Mart 2019 tarihinde yayımladığı *Vos Estis Lux Mundi* (Sizler Dünyanın Işığısınız) adlı belge ile de sürdürülmüştür. Cinsel istismar ve örtbas vakalarının bildirilmesini zorunlu kılan evrensel normları yürürlüğe koyan bu belge, istismarı işleyen din adamlarının yanı sıra bu fiilleri bilmesine rağmen örtbas eden piskoposların da yargılanabilir hâle getirilmesini öngörmektedir. Böylece Kilise hiyerarşisinde uzun süre fiilen korunan dokunulmazlık anlayışı hukuki düzeyde sınırlandırılmaya çalışılmıştır.⁷⁶ Buna ilave olarak aynı yıl yayımlanan *Rescriptum ex Audientia SS.mi* (Papa'nın Huzurunda Alınan Karar) adlı belge ile bu suçlara ilişkin dosyalar Papalık Sırrı kapsamı dışına çıkarılmıştır. Bu adım, istismar vakalarında sivil yargı mercileriyle iş birliğinin önündeki kanonik engellerin büyük ölçüde kaldırılması noktasında önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir.⁷⁷

Meseleye ilişkin Francis döneminde hayata geçirilen bir başka düzenleme olarak Kilise'nin ceza hukuku sisteminin kapsamlı biçimde yeniden ele alınmasından bahsedilebilir. Nitekim 2021 yılında yürürlüğe giren kanon hukuku reformu ile *Codex Iuris Canonici* (Kanon Hukuku Yasası)'nin VI. Kitabı (Kilise'deki Cezai Yaptırımlar) güncellenmiş ve reşit olmayanlara yönelik cinsel istismar suçları, Kilise'nin ceza hukukunda daha açık şekilde tanımlanmış ve daha ağır yaptırımlara tabi kılınmıştır. Buna göre daha öncesinde Kilise hukukunda bu suçlar "din adamlarının özel yükümlülüklerine karşı suçlar" altında değerlendirilirken yeni düzenlemede "İnsan Hayatına, Onuruna ve Özgürlüğüne Karşı Suçlar" başlığı altına (Kanon 1395 ve 1398) taşınmıştır. Ayrıca mevcut yasal düzenleme küçüklerin ve savunmasız yetişkinlerin istismarını, çocuk pornografisini ve bu vakaları örtbas eden yöneticilerin ihmallerini ağır cezai yaptırımlara ve merkezi Vatikan denetimine tabi tutan şeffaf bir yargılama sistemi öngörmektedir.⁷⁸

Papa Francis, 2021 yılında yayımladığı bir mesajda, mağdurların esenliğinin hiçbir koşulda kurumsal itibar kaygılarına feda edilemeyeceğini dile getirmiştir.⁷⁹ Devam eden süreçte de konuya ilişkin değeren-

⁷⁶ Vatican (VA), "Apostolic Letter Issued Motu Proprio by the Supreme Pontiff Francis "Vos Estis Lux Mundi", (2019), (Erişim 27 Ocak 2026).

⁷⁷ Vatican (VA), "Rescriptum ex Audientia SS.mi", (2019), (Erişim 27 Ocak 2026).

⁷⁸ Vatican (VA), "Apostolic Constitution Pascite Gregem Dei", (2021), (Erişim 26 Ocak 2026).

⁷⁹ Vatican (VA), "Video Message of the Holy Father Francis for the Meeting Our Common Mission of Safeguarding God's Children Organised by the Pontifical Commission for the Protection of Minors and the Bishops' Conferences of Central and Eastern Europe", (2021), (Erişim 26 Ocak 2026).

dirmelerde bulunan Papa, 2022 yılında Papalık Küçükleri Koruma Komisyonundan küçüklerin ve savunmasız yetişkinlerin korunmasına yönelik girişimleri değerlendiren yıllık raporlar hazırlanmasını talep etmiştir.⁸⁰ Nitekim bir yıl sonra yaptığı çağrıda Papa, Kilise yetkililerini mağdurların acılarını doğrudan dinlemeye, bu acılardan etkilenmeye ve soyut beyanların ötesine geçerek pratik ve onarıcı kararlarla yakınlık göstermeye davet etmiştir.⁸¹

Francis döneminde yayımlanan belgeler ve Papa'nın söylemleri birlikte değerlendirildiğinde Katolik Kilisesi'nin cinsel istismar krizine verdiği yanıtın, ahlaki kınama ve bireysel günah vurgusuna dayalı yaklaşımdan uzaklaşarak kurumsal hesap verebilirlik ve mağdur merkezli yönetim ekseninde yeniden yapılandırıldığı görülmektedir. Daha öncesinde istismarı genellikle dışsal ve ideolojik saldırılar çerçevesinde yorumlayan Kilise'nin savunmacı tutumu, ortaya çıkan vakalar ve kamusal baskı neticesinde sorunla yüzleşme ve pastoral bakımın artırılmasına doğru evrilmeye başlamıştır.

1024 | db

Şüphesiz Kilise içindeki cinsel istismar meselesi, Papa Francis sonrasında da Kilise gündeminin başlıca meselelerinden biri olmayı sürdürmektedir. Son dönemde Kilise hiyerarşisi içinde dile getirilen söylemlerin büyük ölçüde Francis döneminde belirginleşen mağdur merkezli ve öz-eleştirel çizgiyle süreklilik gösterdiği söylenebilir. Kardinaller toplantısında yaptığı konuşmada bu meseleye değinen Papa XIV. Leo, istismarın mağdur üzerinde derin yaralar açtığına dikkat çekerek Kilise'nin mağdurları dinlemedeki başarısızlığını ise "ikinci bir yara" olarak nitelendirmiştir. Sorunun kurumsal sessizlik ve sorumluluktan kaçınma eylemleriyle derinleştiğini belirten Papa, din adamlarının mağdurlara yakınlık gösterip onları dinlemesinin önemini vurgulamıştır.⁸²

3. Cinsel İstismarın Kilise Yapısı ve Mağdurlar Üzerindeki Yansımaları

Roma Katolik Kilisesi'nde ortaya çıkan cinsel istismar vakalarına ilişkin dini ve akademik literatürün önemli bir bölümü, bu suçların etkilerinin hem mağdurlar hem de Kilise'nin kurumsal yapısı, pastoral hizmet

⁸⁰ Vatican (VA), "Address of His Holiness Pope Francis to the Members of the Pontifical Commission for the Protection of Minors", (2022), (Erişim 27 Ocak 2026).

⁸¹ Vatican (VA), "Address of His Holiness Pope Francis to the Members of the Pontifical Commission for the Protection of Minors", (2023), (Erişim 27 Ocak 2026).

⁸² Vatican News, "Pope Leo: Failure to welcome abuse victims is a scandal", 10 Ocak 2026, (Erişim 31 Ocak 2026).

anlayışı ve toplumsal meşruiyeti üzerinde önemli etkiler bıraktığını ortaya koymaktadır. Bu çerçevede cinsel istismar krizi, Kilise'nin tarihsel olarak inşa ettiği ahlaki otoritenin sorgulanmasına yol açarak kurumsal güvenin zedelenmesine sebep olan başlıca faktörler arasında değerlendirilebilir.⁸³ Bu durumun toplumsal yansımaları, özellikle Katolik kimliğin kamusal alanda güçlü olduğu İrlanda, Polonya ve İspanya gibi ülkelerde daha belirgin biçimde gözlemlenmiştir. Nitekim istismar skandallarının ardından bu ülkelerde yapılan araştırmalar, Kiliseye yönelik kurumsal bağlılığın zayıfladığını, dini pratiklerden uzaklaşmanın arttığını ve Kiliseye duyulan güvenin azaldığını ortaya koymuştur. Ayrıca kurumsal güven kaybının bir diğer gözlemlenebilir sonucu olarak vaftiz oranlarında ve düzenli dini pratiklere katılımında meydana gelen düşüş gösterilmektedir.⁸⁴

Kiliseye güven ve bağlılığa ilave olarak cinsel istismar vakaları, Kilise üzerinde ciddi ekonomik yükler de doğurmuştur. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde mağdurlara ödenen yüksek tazminatlar, hukuki süreçlerin maliyeti ve yapılan bağışların durdurulması nedeniyle Boston ve Kaliforniya başta olmak üzere çok sayıda piskoposluk iflas koruması talebinde bulunmak zorunda kalmıştır.⁸⁵

Cinsel istismar olgusu, bir yandan Katolik Kilisesi'nin kurumsal yapısını, ahlaki otoritesini ve toplumsal meşruiyetini derinden sarsarken, diğer yandan bu yapı içinde istismara maruz kalan mağdurlar üzerinde de dini, psikolojik ve sosyal düzeylerde kalıcı ve yıkıcı etkiler bırakabilmektedir.⁸⁶ Nitekim cinsel istismarın mağdurlar üzerindeki etkileri, failin bir din adamı olması nedeniyle diğer istismar türlerinden belirli açılardan ayrılan sonuçlar doğurmaktadır. Zira bu ilişkide rahip, çocuk için otorite sahibi bir yetişkin olmanın ötesinde güven, ilahi bağışlanma ve kurtuluşla

⁸³ Osman Şahin, "The Vatican's Test Through Women, Gender, and Sexual Abuse in the Context of the Synod on Synodality", *Darulfunun İlahiyat* 35/2 (2024), 457; Isely, "Child Sexual Abuse and the Catholic Church", 286.

⁸⁴ Karlijn Juliana Demasure, "Clergy Sexual Abuse in the Roman Catholic Church Exploring Contextual Factors", *Catholic Approaches in Practical Theology: International and Interdisciplinary Perspectives*, ed. Claire E. Wolfteich - Annemie Dillen (Leuven: Peeters, 2016), 164-165.

⁸⁵ Jo Renée Formicola, *Clerical Sexual Abuse: How the Crisis Changed U. S. Catholic Church-State Relations* (New York: Palgrave Macmillan, 2014), 67; Dan Michalski, "The Costs of Child Sexual Abuse Litigation Threaten the Catholic Church", *Child Sexual Abuse in the Catholic Church*, ed. Louise I. Gerdes (San Diego: Greenhaven Press, 2003), 75-77.

⁸⁶ Donald Bernard Cozzens, *Sacred Silence: Denial and the Crisis in the Church* (Collegeville: Liturgical press, 2005), 97-103.

ilişkilendirilen manevi bir figür konumunda bulunmaktadır. Bu durum, istismarın anlamlandırılma biçimini ve travmanın içselleştirilmesini önemli ölçüde etkilerken⁸⁷ mağdurların yaşadıkları istismarı kendi sorumluluklarıyla ilişkilendirme eğilimi göstermelerine de sebep olabilmektedir.⁸⁸ Bu kapsamda mağdurlarla yapılan konuşmalar ve araştırmalar, birçok mağdurun, rahibi günaha sürüklediğine inandığı için yoğun suçluluk ve utanç duyguları geliştirdiğini ve istismarın sorumluluğunu kendisine atfettiğini ortaya koymaktadır.⁸⁹

Yine bu bağlamda mağdur anlatıları, cinsel istismarın onlarda dini inanç ve güven noktasında derin bir spiritüel kırılmaya yol açabildiğine de işaret etmektedir. Bazı mağdurlar, yaşadıkları deneyimi “ruhsal bir yıkım” ya da “inancın parçalanması” olarak tanımlamakta ve Tanrı ile kurdukları ilişkinin ciddi biçimde zarar gördüğünü ifade etmektedir.⁹⁰ Bu süreçte mağdurlar, neden kendilerinin hedef alındığı, bu deneyimin neden yaşandığı ve Tanrı ile yeniden bir ilişki kurmanın mümkün olup olmadığı gibi varoluşsal sorularla yüzleşebilmektedir.⁹¹

1026 | db

Buna ilave olarak bazı araştırmalar, cinsel istismarın mağdurun kimlik gelişimi üzerindeki yıkıcı etkileri olabileceğine de dikkat çekmektedir. Araştırmalar, özellikle erkek çocuk mağdurların bir kısmının istismar sonrasında zedelenen kimlik algılarını telafi edebilmek amacıyla aşırı maço tutumlar, saldırgan davranışlar ya da yüksek risk içeren yaşam biçimlerine yönelebildiğini ortaya koymaktadır.⁹² Buna ek olarak, anksiyete bozuklukları, depresyon, intihar girişimleri, uyku ve yeme bozuklukları gibi çok sayıda psikiyatrik sonucun ortaya çıkabildiği; madde kullanımı ve kendine zarar verme davranışlarının ise çoğu zaman istismarla başa çıkmaya yönelik uyumsuz stratejilerle bağlantılı olduğu vurgulanmaktadır. Yine bu süreçte istismarın ifşa edilmesi süreci de mağdurlar açısından ikincil bir travma kaynağına dönüşebilmektedir. Utanç ve suçluluk duygu-

⁸⁷ Doyle, “Roman Catholic Clericalism, Religious Duress, and Clergy Sexual Abuse”, 224.

⁸⁸ Thomas G. Plante, “Catholic Priests Who Sexually Abuse Minors: Why Do We Hear so Much yet Know so Little?”, *Pastoral Psychology* 44/5 (1996), 306.

⁸⁹ Doyle vd., *Sex, Priests, and Secret Codes*, 243; McChesney - Plante, *Sexual Abuse in the Catholic Church*, 171-172.

⁹⁰ Doyle vd., *Sex, Priests, and Secret Codes*, 244.

⁹¹ Demasure, “Clergy Sexual Abuse in the Roman Catholic Church Exploring Contextual Factors”, 164-165; McChesney - Plante, *Sexual Abuse in the Catholic Church*, 175.

⁹² Frawley-O’Dea, *Perversion of Power*, 31-35.

larının eşlik ettiği bu süreçte, birçok mağdur, kendisine inanılmayacağı ya da suçlanacağı yönünde hislere kapılabilmektedir.⁹³

Sonuç

Kilise tarihinde din adamları tarafından gerçekleştirilen cinsel istismar vakaları, uzun süre Tanrı'ya karşı işlenmiş bir günah ve bekârlık yeminine aykırı bireysel bir ahlaki sapma olarak ele alındığı için meseleye ilişkin çözüm arayışları da tövbe, kefarete ve manevi disiplin mekanizmalarıyla sınırlı tutulmuştur. İstismara yönelik bu değerlendirme, istismarın kamusal adaletin konusu olmaktan bilinçli biçimde uzak tutularak Kilise içindeki disiplin mekanizmaları ile ele alınmasına ve mağdurların deneyimlerinin sistematik olarak görünmez kılınmasına zemin hazırlayan önemli faktörler arasındadır.

Modern dönemle birlikte Kilise içinde gerçekleşen cinsel istismar vakalarının medya ve mağdur tanıklıkları yoluyla görünürlük kazanması, Kilise'nin meseleye ilişkin söylem ve değerlendirmelerinde birtakım gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Papa II. John Paul döneminde çocuklara yönelik cinsel istismarın ağır suç olarak tanımlanması, sorunun evrensel Kilise hukuku kapsamına alınması bakımından önemli bir kırılma noktası oluşturmakla birlikte bu adım, uygulamalardaki şeffaflık ve sivil yargı mercileriyle etkin iş birliği mekanizmalarıyla desteklenmediği için söylem ile pratik arasındaki gerilim büyük ölçüde devam etmiştir. Ardından Papa XVI. Benedict döneminde de merkezleşme ve yaptırım yönünde kararlar alınmış ancak bu süreç, geçmiş vakalara ilişkin sorumluluk üstlenme konusundaki çekingenlik ve uygulamadaki tutarsızlıklar nedeniyle Kilise'nin karşı karşıya olduğu güven krizini bütünüyle onarmaktan uzak kalmıştır. Papa Francis dönemi ise söylem ve mevzuat düzeyinde şeffaflık, mağdur merkezlilik ve hesap verebilirlik iddiasının açık ve sistematik biçimde dile getirildiği bir aşama olarak nitelendirilebilir. Ancak reformların yerel kiliseler arasında eşitsiz biçimde uygulanması ve bazı hukuki düzenlemelerin bağlayıcılığına ilişkin belirsizlikler dolayısıyla söz konusu mesele tartışma konusu olmaya devam etmektedir.

Netice itibarıyla Roma Katolik Kilisesi içerisinde vuku bulan cinsel istismar krizi, çözülmüş ve geride kalmış bir tarihsel sorun olmaktan ziyade, Kilise'nin ahlaki otoritesi, kurumsal güvenilirliği ve modern dünyada meşruiyet iddiası açısından devam eden bir sınav niteliğini korumaktadır. Tarihsel ve çağdaş veriler birlikte değerlendirildiğinde Kilise'nin bu krize

⁹³ Harald Dreßing vd., "Sexual Abuse at the Hands of Catholic Clergy", *Deutsches Ärzteblatt International* 116 (2019), 389.

verdiği tepkilerin çoğu zaman medya ifşaları, mağdur hareketleri ve devlet soruşturmaları gibi dışsal baskılar sonucunda hız kazandığı görülmektedir. Bugün gelinen noktada Kilise, cinsel istismarın varlığını ve yapısal boyutlarını resmî düzeyde kabul etmiş olmakla birlikte vakalara yönelik denetleyici mekanizmaların hâlen gecikmeli ve yerel düzeyde farklılaşan biçimlerde yürütüldüğü görülmektedir. Bu bağlamda gerçek ve kalıcı bir iyileşme ile güvenin yeniden inşası noktasında söylemin ötesine geçerek sivil denetime açık, mağdur merkezli, şeffaf ve hesap verebilir uygulamaların hayata geçirilmesi önem arz etmektedir. Zira Kilise'nin hem kurumsal hem de ahlaki otoritesini güçlendirmesi ancak bu ilkelerin söylem düzeyinden kurumsal pratiğe tutarlı biçimde aktarılmasıyla sağlanabilir.

Kaynakça

- Aardweg, Gerard J.M. van den. "Abuse by Priests, Homosexuality, Humanae Vitae, and a Crisis of Masculinity in the Church". *The Linacre Quarterly* 78/3 (2011), 274-293.
- Antonio, William V. D' vd. *American Catholics Today: New Realities of Their Faith and Their Church*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2007.
- Chinnici, Joseph P. *When Values Collide: The Catholic Church, Sexual Abuse, and the Challenges of Leadership*. Maryknoll: Orbis Books, 2010.
- Cozzens, Donald Bernard. *Sacred Silence: Denial and the Crisis in the Church*. Collegeville: Liturgical press, 2005.
- Dale, Kathryn A. - Alpert, Judith L. "Hiding Behind the Cloth: Child Sexual Abuse and the Catholic Church". *Journal of Child Sexual Abuse* 16/3 (2007), 59-74. https://doi.org/10.1300/J070v16n03_04
- Demasure, Karljin Juliana. "Clergy Sexual Abuse in the Roman Catholic Church Exploring Contextual Factors". *Catholic Approaches in Practical Theology: International and Interdisciplinary Perspectives*. ed. Claire E. Wolfeich - Annemie Dillen. 153-166. Leuven: Peeters, 2016.
- Doyle, Thomas P. "Canon Law and the Clergy Sex Abuse Crisis: The Failure from Above". *Sin Against the Innocents: Sexual Abuse by Priests and the Role of the Catholic Church*. ed. Thomas G. Plante. 25-37. London: Praeger, 2004. <https://doi.org/10.5040/9798216014911>
- Doyle, Thomas P. "Roman Catholic Clericalism, Religious Duress, and Clergy Sexual Abuse". *Pastoral Psychology* 51/3 (2003), 189-231. <https://doi.org/10.1023/A:1021301407104>
- Doyle, Thomas P. vd. *Sex, Priests, and Secret Codes: The Catholic Church's 2000-Year Paper Trail of Sexual Abuse*. Los Angeles: Volt Press, 2006.
- Dreher, Rod. "Homosexuality in the Priesthood Fosters Child Sexual Abuse". *Child Sexual Abuse in the Catholic Church*. ed. Louise I. Gerdes. 58-63. San Diego: Greenhaven Press, 2003.
- Dreßing, Harald vd. "Sexual Abuse at the Hands of Catholic Clergy". *Deutsches Ärzteblatt International* 116 (2019), 389-396. <https://doi.org/10.3238/arztebl.2019.0389>
- Formicola, Jo Renée. *Clerical Sexual Abuse: How the Crisis Changed U. S. Catholic Church-State Relations*. New York: Palgrave Macmillan, 2014.
- Fortune, Marie M. vd. *Sexual Abuse by Clergy: A Crisis for the Church*. Decatur: Journal of Pastoral Care Publications, 1994.
- Frawley-O'Dea, Mary Gail. *Perversion of Power: Sexual Abuse in the Catholic Church*. Nashville: Vanderbilt University Press, 2007.
- Gagnon, John. "Changing Times, Changing Crimes". *Sexualities* 6/1 (Şubat 2003), 41-45. <https://doi.org/10.1177/1363460703006001004>

- Gerdes, Louise I. (ed.). *Child Sexual Abuse in the Catholic Church*. San Diego: Greenhaven Press, 2003.
- Investigative Staff of the Boston Globe. *Betrayal: The Crisis in the Catholic Church*. New York: Back Bay Books, 2015.
- Isely, Paul J. "Child Sexual Abuse and the Catholic Church: An Historical and Contemporary Review". *Pastoral Psychology* 45/4 (1997), 277-299. <https://doi.org/10.1007/BF02282657>
- Jenkins, Philip. "The Celibacy Requirement for Priests Does Not Contribute to Child Sexual Abuse". *Child Sexual Abuse in the Catholic Church*. ed. Louise I. Gerdes. 31-34. San Diego: Greenhaven Press, 2003.
- Jost, Kenneth. "Child Sexual Abuse in the Catholic Church: An Overview". *Child Sexual Abuse in the Catholic Church*. ed. Louise I. Gerdes. 13-21. San Diego: Greenhaven Press, 2003.
- Kalkan, Mehmet Talha. "Erken Hristiyanlık Dönemi Tövbe Kitaplarında Cinsel Suçlar". *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi* 10/6 (2024), 1995-2015.
- Keenan, Marie. "Child Sexual Abuse and the Catholic Church: A Multi Layered Perspective". *Broken Faith: Why Hope Matters*. ed. Patrick Claffey vd. 83-106. Oxford: Peter Lang, 2013.
- Keenan, Marie. *Child Sexual Abuse and the Catholic Church: Gender, Power, and Organizational Culture*. Oxford: Oxford University Press, 2012.
- McChesney, Kathleen - Thomas G. Plante (ed.). *Sexual Abuse in the Catholic Church: A Decade of Crisis, 2002-2012*. Santa Barbara: Praeger, 2011. <https://doi.org/10.5040/9798216013495>
- McGillion, Chris - Grace, Damian. *Reckoning: The Catholic Church and Child Sexual Abuse*. Adelaide: ATF Press, 2014.
- McGillion, Chris - Grace, Damian. *Reckoning: The Catholic Church and Child Sexual Abuse*. Adelaide: ATF Press, 2014.
- Michalski, Dan. "The Costs of Child Sexual Abuse Litigation Threaten the Catholic Church". *Child Sexual Abuse in the Catholic Church*. ed. Louise I. Gerdes. 75-83. San Diego: Greenhaven Press, 2003.
- Miller, Virginia. *Child Sexual Abuse Inquiries and the Catholic Church: Reassessing the Evidence: Second Edition, Revised and Expanded*. Florence: Firenze University Press, 2025.
- Moran, Mayo. "Cardinal Sins: How the Catholic Church Sexual Abuse Crisis Changed Private Law". *SSRN Electronic Journal* XXI/95 (2019). <https://doi.org/10.2139/ssrn.3373968>
- Parkinson, Patrick. "Child Sexual Abuse and the Churches: A Story of Moral Failure?" *Current Issues in Criminal Justice* 26/1 (2013), 119-138. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2348413>
- Plante, Thomas G. "Catholic Priests Who Sexually Abuse Minors: Why Do We Hear so Much yet Know so Little?" *Pastoral Psychology* 44/5 (1996), 305-310. <https://doi.org/10.1007/BF02262821>
- Plante, Thomas G. "Conclusion: Sexual Abuse Committed by Roman Catholic Priests: Current Status, Future Objectives". *Bless Me Father for I Have Sinned: Perspectives on Sexual Abuse Committed by Roman Catholic Priests*. ed. Thomas G. Plante. 171-178. London: Praeger, 1999. <https://doi.org/10.5040/9798400620010>
- Plante, Thomas G. *Sin Against the Innocents: Sexual Abuse by Priests and the Role of the Catholic Church*. ed. Thomas G. Plante. London: Praeger, 2004.
- Przeciszewski, Marcin. "Counteracting Sexual Abuse in the Catholic Church: the System in Poland". *The Person and the Challenges* 12/1 (2022), 137-159. <https://doi.org/10.15633/pch.4239>
- Rashid, Faisal - Barron, Ian. "The Roman Catholic Church: A Centuries Old History of Awareness of Clerical Child Sexual Abuse (from the First to the 19th Century)". *Journal of Child Sexual Abuse* 27/7 (2018), 778-792. <https://doi.org/10.1080/10538712.2018.1491916>
- Rashid, Faisal - Barron, Ian. "The Roman Catholic Church: A Centuries Old History of Awareness of Clerical Child Sexual Abuse (from the First to the 19th Century)". *Journal of*

- Child Sexual Abuse* 27/7 (03 Ekim 2018), 778-792.
<https://doi.org/10.1080/10538712.2018.1491916>
- Rezendes, Michael. "Scandal: The Boston Globe and Sexual Abuse in the Catholic Church". *Sin against the Innocents: Sexual Abuse by Priests and the Role of the Catholic Church*. ed. Thomas G. Plante. 1-12. London: Praeger, 2004.
- Robinson, Geoffrey. *For Christ's Sake: End Sexual Abuse in the Catholic Church for Good*. Mulgrave: Garratt Publishing, 2018.
- Rossetti, Stephen J. (ed.). *Slayer of the Soul: Child Sexual Abuse and the Catholic Church*. Connecticut: Twenty Third Pubns, 1994.
- Scheper-Hughes, Nancy - Devine, John. "Priestly Celibacy and Child Sexual Abuse". *Sexualities* 6/1 (Şubat 2003), 15-40. <https://doi.org/10.1177/1363460703006001003>
- Sipe, A. W. Richard. *A Secret World: Sexuality And The Search For Celibacy*. Hoboken: Taylor and Francis, 2013.
- Sipe, A. W. Richard. *Sex, Priests, and Power: Anatomy of a Crisis*. New York: Psychology Press, 1995.
- S.j, Norbert J. Rigali. "Moral Theology and Church Responses to Sexual Abuse". *Horizons* 34/2 (Ekim 2007), 183-204. <https://doi.org/10.1017/S0360966900004394>
- Sullins, D. Paul. "Is Sexual Abuse by Catholic Clergy Related to Homosexuality?" *The National Catholic Bioethics Quarterly* 18/4 (2018), 671-697. <https://doi.org/10.5840/ncbq201818469>
- Şahin, Osman. "The Vatican's Test Through Women, Gender, and Sexual Abuse in the Context of the Synod on Synodality". *Darulfunun İlahiyat* 35/2 (2024), 437-464. <https://doi.org/10.26650/di.2024.35.2.1396080>
- Terry, Karen J. "Child Sexual Abuse in the Catholic Church". *Sex Crimes: Transnational Problems and Global Perspectives*. ed. Alissa R. Ackerman - Rich Furman. 193-216. New York: Columbia Univ. Press, 2015.
- Terry, Karen J. "Child Sexual Abuse within the Catholic Church: A Review of Global Perspectives". *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice* 39/2 (2015), 139-154. <https://doi.org/10.1080/01924036.2015.1012703>
- Terry, Karen J. "Child Sexual Abuse Within the Catholic Church: A Review of Global Perspectives". *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice* 39/2 (2015), 139-154. <https://doi.org/10.1080/01924036.2015.1012703>
- Terry, Karen J. - Freilich, Joshua D. "Understanding Child Sexual Abuse by Catholic Priests from a Situational Perspective". *Journal of Child Sexual Abuse* 21/4 (2012), 437-455. <https://doi.org/10.1080/10538712.2012.693579>
- Wilk, Anna. "Is the Catholic Church Liable for Damage Caused by Pedophile Priests?" *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Finansów i Prawa w Bielsku-Białej* 23/2 (2019), 61-68.
- İnternet Kaynaklar**
- BBC News Türkçe. "Eski Papa 16. Benedictus, pedofili soruşturmasında yanlış ifade verdiğini kabul etti." (2022). Erişim 31 Ocak 2026. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-60126903>
- Boston Globe. "Church allowed abuse by priest for years". (2002). Erişim 29 Ocak 2026. <https://www.bostonglobe.com/news/special-reports/2002/01/06/church-allowed-abuse-priest-for-years/cSHfGkTirAT25qKGvBuDNM/story.html>
- Boston Globe. "The church allowed the priest to continue the abuse for years". (2002). Erişim 31 Ocak 2026.
- SNAP, Survivors Network of those Abused by Priests. (1992). Erişim 30 Ocak 2026. <https://snapnetwork.org/#>
- VA, Vatican. <https://www.vatican.va/content/vatican/en.html>. Erişim 26 Ocak 2026.
- Vatican News. "Report on abuse in Munich diocese: 497 victims in 74 years". (2022). Erişim 4 Mayıs 2026. <https://www.vaticannews.va/en/church/news/2022-01/sex-abuse-report-munich-ratzinger-marx-holy-see-statement.html>

